Eduskunta
Puolustusvaliokunta

LAUSUNTO
11.11.2021

BITTIUM WIRELESS OY:N LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON PUOLUSTUSSELONTEOSTA (VNS 8/2021 VP) TEEMOILLA SOTILAALLINEN HUOLTOVARMUUS, PUOLUSTUSTEOLLISUUS JA KUMPPANUUDET SEKÄ VÄESTÖNSUOJELU

Bittium Wireless Oy kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa Puolustusvaliokunnalle. Pyyntönne mukaisesti lausumme tässä asiantuntijalausunnossa teemoilla sotilaallinen huoltovarmuus, puolustusteollisuus ja kumppanuudet. Väestönsuojeluteeman osalta tuemme Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry:n lausuntoa.

1. TAUSTAA

Bittium tarjoaa luotettavia ja turvallisia viestintä- ja liitettävyysratkaisuja sekä tuotteita ja palveluja taktiseen kommunikaatioon ja biosignaalien mittaamiseen ja monitorointiin. Bittiumin vuoden 2020 liikevaihto oli 78,4 miljoonaa euroa ja liikevoitto 2,1 miljoonaa euroa. Yhtiöllä on Suomessa toimipisteitä Oulussa (pääkonttori), Kajaanissa, Tampereella, Kuopiossa ja Espoossa. Tämän lisäksi Bittiumilla on toimipisteet Saksassa, Yhdysvalloissa, Meksikossa ja Singaporessa. Vuonna 2020 konsernin palveluksessa työskenteli keskimäärin 673 henkilöä. Bittium Oyj on listattu NASDAQ Helsingissä.

2. SOTILAALLINEN HUOLTOVARMUUS, PUOLUSTUSTEOLLISUUS JA KUMPPANUUDET

2.1 TKI-toiminta ja osaamisen huoltovarmuus

Puolustusselonteossa todetaan: ”*Kriittisen osaamisen ja kotimaisen huoltovarmuuden varmistaminen ja kehittäminen edellyttävät pitkäjänteistä yhteistyötä yliopistojen, tutkimuslaitosten, teknologiayritysten ja puolustusteollisuuden kanssa.*”

Bittium yhtyy selonteon edellä mainittuun kirjaukseen.

Bittium on tehnyt yhteistyötä Suomen Puolustusvoimien kanssa 1990-luvulta alkaen. Merkittävin yhteistyöhanke on ollut Ohjelmistoradiohanke (OHRA), joka käynnistyi Bittiumin osalta v. 2001. OHRA on esimerkki hyvin onnistuneesta pitkäjänteisestä Puolustusvoimien, tutkimuslaitosten ja puolustusteollisuuden välisestä yhteistyöstä, joka on tuottanut Puolustusvoimille maailman parhaita taktisen tiedonsiirron suorituskykyjä ja luonut Suomeen kilpailukykyistä puolustusteollisuutta. Hanke on edennyt 1990-luvun akateemisesta tutkimuksesta 2000-luvun puolivälissä Bittiumin toteuttamaan teknologiademonstraattoriin ja sen jälkeen 2010-luvulla Bittiumin kehittämään Puolustusvoimien M18-johtamisjärjestelmän Langattoman Runkoverkkoon (LRV), jonka kaupallinen tuotenimi on

Bittium Tactical Wireless IP Network. Kehittäminen ei ole pysähtynyt, vaan Bittium on tämän jälkeen omalla merkittävän suurella investoinnillaan kehittänyt uuden sukupolven ohjelmistoradiotuotteet (Bittium Tough SDR) ja toimittanut niitä jo Puolustusvoimille. Puolustusvoimat ja Bittium ovat allekirjoittaneet aiesopimuksen kyseisten radiotuotteiden jatkohankinnoista.

Johtamisjärjestelmillä on aivan keskeinen rooli nykyajan sodankäynnissä. Tiedustelun, valvonnan ja johtamisen järjestelmillä tuotetaan ratkaisevan tärkeitä puolustuksen suorituskykyjä. Suomessa on maailman huipputason tietoliikenne- ja tietojärjestelmäosaamista. Teknologiat kehitetään pääasiassa kaupallisten siviilijärjestelmien tarpeisiin ja siviilimarkkinoiden rahoituksella. Bittium on kehittänyt 1980-luvulta lähtien sekä itse että yhdessä asiakkaidensa kanssa kaikkien mobiilitietoliikenteen sukupolvien (1G-5G) tuotteita, mm. tukiasemia ja matkapuhelimia. Bittium on menestyksellisesti hyödyntänyt tätä siviilitietoliikenteen tuotekehityksessä kertynyttä osaamista viranomaisten käyttöön tarkoitettujen tietoturvallisten älypuhelimien sekä sotilaskäyttöön tarkoitettujen taktisen tiedonsiirron laitteiden ja järjestelmien kehittämiseen. Tällainen siviilitietoliikenteen ja sotilastiedonsiirron rinnakkainen osaaminen ja liiketoiminta luo osaamisen huoltovarmuutta.

Vaikka johtamisjärjestelmien perusteknologiat kehitetään nykyisin siviilitietoliikenteen tarpeisiin ja rahoituksella, sotilastiedonsiirron järjestelmien kehittäminen vaatii kuitenkin tämän lisäksi toimialaosaamista eli syvällistä ymmärrystä sotilaallisen käyttöympäristön ja käyttötapausten asettamista vaatimuksista. Tällaisen kriittisen osaamisen ja kotimaisen huoltovarmuuden varmistaminen edellyttää pitkäjänteistä yhteistyötä, konkreettista tuotteiden ja järjestelmien kehittämistä, kokeilua ja testausta. Bittiumin kokemuksen mukaan pelkkä tutkimus tai muiden toimittamien järjestelmien ylläpitäminen ei riitä. Siksi Suomessa tulisi valita kriittisiksi luokitellut teknologiat, osaaminen ja järjestelmät, ja pyrkiä kehittämään niistä maailman parhaita tuotteita, joilla varmistetaan Suomen puolustukseen maailman parhaat suorituskyvyt. Erityisen tärkeää olisi varmistaa riittävien resurssien kohdentaminen korvamerkittyinä Puolustusvoimien TKI-toimintaan. Bittiumin käsityksen mukaan näin toimittiin OHRA-hankkeen demonstraattorivaiheessa, ja sillä oli ratkaiseva vaikutus osaamisen tuotteistukseen ja teollisuuden kehitykseen.

2.2 Kansainvälinen verkottuminen ja vienti

Selonteossa todetaan: ”*Toimiva ja kansainvälisesti kilpailukykyinen kotimainen puolustusteollisuus, sen kansainvälinen verkottuminen sekä vientitoiminta mahdollistavat sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja edistävät maanpuolustuksen toimintakykyä.*”

Bittium yhtyy selonteon edellä mainittuun kirjaukseen.

Suomen Puolustusvoimat on kotimaisen puolustusteollisuuden tärkein asiakas, koska uusien tuotteiden ja järjestelmien kehittäminen vaatii tiivistä yhteistyötä loppukäyttäjien ja uusien sotilaallisten suorituskykyjen kehittäjien kanssa, ja tämän lisäksi puolustustarvikkeiden viennissä kotimainen referenssi on lähes poikkeuksetta välttämätön. Suomen Puolustusvoimat on erinomainen referenssi kansainvälisillä markkinoilla.

Suomen Puolustusvoimien hankinnat eivät yksistään riitä puolustusteollisuuden kehittämiseksi kansainvälisesti kilpailukykyiseksi. Bittium on 2010-luvun alusta alkaen järjestelmällisesti markkinoinut ja myynyt taktisen tiedonsiirron tuotteitaan kansainvälisille markkinoille ja onnistunut voittamaan tarjouskilpailuja mm. Virossa ja Itävallassa. Lisäksi Bittium on aktiivisesti hakenut kumppanuuksia ja verkottunut kansainvälisten järjestelmäintegraattoreiden kanssa. Bittium näkee, että kansainväliset asiakkuudet mm. vahvistavat teollisuuden kykyä kehittää ja tuottaa korkean teknologian tuotteita ja järjestelmiä, tasaavat hankintojen projektiluonteisuudesta johtuvia tuotannon kausivaihteluita, lisäävät tuotantomääriä ja auttavat siten esim. elektroniikkakomponenttien saatavuusongelmissa, alentavat uusien tuoteominaisuuksien ja suorituskykyjen hintoja, kun kehitys- ja ylläpitokustannukset jakautuvat useamman asiakkaan kesken. Tämän lisäksi kansainvälisesti kilpailukykyinen ja menestyvä puolustusteollisuus on korkean teknologian osaajille kiinnostava ja innostava työnantaja, mikä auttaa osaamisen huoltovarmuudessa. Nämä kaikki mahdollistavat sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämistä.

Selonteossa todetaan: ”*Kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä tuetaan. Puolustustarvikkeiden vienti kansainvälisiä velvoitteita noudattaen tukee osaltaan sotilaallista huoltovarmuutta. Vastuullinen vientivalvonta perustuu tarkkaan tapauskohtaiseen harkintaan.*”

Bittium näkee, että puolustushallinnon tuki vientiponnisteluissa on ollut merkittävää ja toivoo sen jatkuvan ja kehittyvän edelleen. Kansainvälisillä markkinoilla valtioiden ja puolustushallintojen kahdenväliset suhteet ovat erittäin tärkeitä, ja puolustushallinto voi avata ovia kotimaiselle puolustusteollisuudelle.

Taktisten radiojärjestelmien markkinoilla on noin puolenkymmentä eurooppalaista merkittävää kilpailijaa. Muualla maailmassa, lähinnä Yhdysvalloissa ja Israelissa, kilpailijoita on vastaava määrä. Bittium näkee, että Suomen tulisi noudattaa vientilupapolitiikassa eurooppalaista linjaa, jotta kotimainen puolustusteollisuus olisi samalla viivalla muiden eurooppalaisten kilpailijoiden kanssa. Teknisesti ja taloudellisesti suomalainen korkean teknologian puolustusteollisuus on kilpailukykyinen maailmanlaajuisesti. Vientilupapolitiikan tulisi olla johdonmukaista ja pitkäjänteistä, koska esim. taktisen tiedonsiirron järjestelmien kehittäminen, toimittaminen ja elinkaarivastuut vaativat hyvinkin pitkän ajan kumppanuuksia ja yhteistyötä kansainvälisten ja paikallisten integraattoriyritysten kanssa.

2.3 Kumppanuudet ja liiketoiminnan jatkuvuus

Selonteossa todetaan: ”*Kumppaneilla alihankintaketjuineen on merkittävä ja vakiintunut asema puolustusjärjestelmässä. Niiden merkitys on keskeinen sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamisessa 48 Valtioneuvoston julkaisuja 2021:78 muun muassa Puolustusvoimien kaluston ja materiaalin kunnossa- ja ylläpidon sekä ruokahuollon osalta. Kumppanuudella tarkoitetaan Puolustusvoimien ja yksityisen sektorin palveluntuottajan sopimukseen perustuvaa pitkäjänteistä yhteistyötä, jossa palveluntuottaja tarvittaessa varautuu ja sitoutuu tuottamaan palvelut myös poikkeusoloissa.*”

Bittium on viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi syventänyt ja laajentanut yhteistyötään kohti kumppanuutta Puolustusvoimien kanssa. Bittium näkee, että taktisen tiedonsiirron tuotteiden kunnossa- ja ylläpitoon tulisi kohdentaa riittävästi määrärahoja. Suorituskyvyt ovat yhä enemmän ohjelmistoilla kehitettyjä ja ohjelmistojen tietoturvan ja toimintojen varmistaminen kaikissa olosuhteissa edellyttää jatkuvaa ylläpitoa. Toisaalta tämän hetken maailmanlaajuinen elektroniikkakomponenttien saatavuusongelma on osoittanut, että myös elektroniikka on maanpuolustuksessa käytettävää kriittistä kulutusmateriaalia, ja Puolustusvoimilla tulisi olla riittävät hankintaresurssit varaosien ja kriittisten komponenttien hankintaan. Nämä edellä mainitut huoltovarmuuden kannalta kriittiset asiat eivät kumppanuudessakaan saa jäädä teollisuuden itse rahoitettavaksi.